

Tertio. Utrum per ipsum simus liberati a peccato.
Quarto. Utrum ratione illius liberationis, Christus dicendus sit redemptor.
Quinto. Utrum eadem ratione sit mediator.

ARTICULUS I.

Utrum per passionem Christi simus liberati a peccato.

III. P. quæst. XLIX. art. 1.

1. **A**D primum sic proceditur. Videtur quod per passionem Christi non simus liberati a peccato. Christus enim non est passus secundum divinam naturam, sed secundum humanam. Sed peccata delere solius est Dei, ut patet Isai. XLIII. quia ipsius solius est gratiam dare, per quam delentur peccata. Ergo per passionem Christi, peccata nostra deleri non poterunt.

2. Præterea. Corporale non potest agere in spirituale. Sed passio Christi fuit quoddam corporale. Ergo non potuit agere in animas nostras ad delenda peccata.

3. Præterea. Liberatio a peccato dicitur esse justificatio. Sed hæc attribuitur resurrectioni; resurrexit enim propter justificationem nostram: Rom. IV. Ergo liberatio a peccato non debet attribui passioni, sed resurrectioni.

4. Præterea. Sicut passio Christi excitat in nobis charitatem, ita & alia beneficia Dei: quia ipse nobis temporalia, & spiritualia bona tribuit. Similiter etiam sanctorum exempla nos ad charitatem excitant. Et tamen non dicitur, quod per omnia beneficia Dei a peccato liberemur. Ergo neque debet dici, quod per passionem liberemur a peccato, quia nos ad charitatem excitat, ut dicit Magister.

5. Præterea. Sicut habemus fidem de passione, sic etiam habemus fidem de creatione mundi: & tamen non dicitur, quod per bona creationis a peccato mundemur, quamvis fides corda purificet, ut dicitur Act. XV. Ergo videtur quod nec etiam ista ratione dicendum sit, quod per passionem a peccatis liberati simus, ut dicit Magister.

Sed contra. Apoc. I. 5. *Lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo.* Sanguinem autem in passione fudit. Ergo per passionem a peccatis nos liberavit.

Præterea. Signum respondet signato. Sed ritus veteris legis fuit signum, & figura Christi. Cum igitur in veteri lege non fuerit sine sanguinis effusione remissio, ut dicitur Heb. IX. nec peccatorum remissio fit nisi per sanguinis Christi effusionem.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod non omnia peccata per Christi mortem deleta sint. Nullus enim damnatur, nisi pro peccato. Sed multi post Christi passionem damnantur. Ergo non quidquid culpatum erat, deletum.

2. Præterea. Quod semel deletum est, ulterius deleri non potest. Sed peccata præcedentium patrum deleta erant & quantum ad actualia per penitentiam, & quantum ad originale per circumcisionem. Ergo per passionem Christi non omnia peccata humani generis deleta sunt.

3. Præterea. Peccatum non potest deleri antequam fiat, quia tunc numquam fieret. Sed multa peccata facta sunt post Christi passionem. Ergo non omnia peccata deletum.

(1) Vulgata *Convivificavit cum illo, donans vobis etc.* (2) *Al.* dicere.

4. Præterea. Penitentia, & baptismus, & alia bona opera nobis indicuntur ad peccatorum remissionem. Hoc autem non esset, si omnia peccata per mortem Christi deleta essent. Ergo videtur quod non omnia deleta fuerunt.

5. Præterea. Eorum quæ sunt æqualia, unum non destruit alterum. Sed quantum bonum fuit passio Christi ex parte patientis, tantum malum fuit occisio ipsius ex parte occidentium: quia occidebatur Deus, qui erat infinitum bonum. Ergo videtur quod illud peccatum per Christi mortem expiari non potuit.

Sed contra. Colos. II. 13. *(1) Vivificavit nos cum illo, donans nobis omnia delicta.* Sed donare delicta est remittere peccata. Ergo per Christum omnia peccata sunt dimissa.

Præterea. Passio Christi, quantum in se est, æqualiter se habet ad omnia peccata delenda. Si ergo aliqua peccata non deletum, nulla deletum; quod est absurdum.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod (2) delere peccatum dicitur dupliciter. Uno modo formaliter, sicut albedo dicitur delere nigredinem per hoc quod advenit in subiecto; & sic gratia est delere peccatum. Alio modo dicitur effective; & hoc contingit tripliciter, secundum tria genera causæ efficientis. Dicitur enim causa efficiens, uno modo perficiens effectum, & hoc est principale agens inducens formam; & sic solus Deus peccatum delet, quia ipse solus gratiam infundit. Alio modo dicitur efficiens disponens materiam ad recipiendum formam: & sic dicitur peccatum delere ille qui meretur peccati deletionem: quia ex merito efficitur aliquis dignus quasi materia disposita ad recipiendum gratiam, per quam peccata deleantur. Hoc autem contingit dupliciter: vel sufficienter, vel insufficienter.

Sufficienter quidem disposita est materia, quando fit necessitas ad formam: & similiter aliquis sufficienter per meritum disponitur ad aliquid, quando illud efficitur sibi debitum; & hoc est meritum condigni: & sic nullus homo neque sibi, neque alteri potest mereri gratiam, vel peccati deletionem. Non sibi, quia antequam gratiam habeat, non est in statu merendi, ut patet ex dictis: aliis non, quia actio unius non potest sufficienter transire in alterum, nisi in quantum habet aliquam communitatem cum illo, quæ potest esse vel per communionem in natura, vel per conjunctionem affectus. Sed prima conjunctio est essentialis, secunda autem accidentalis. Purus autem homo non potest in naturam, quia ut supra dictum est, dist. XVIII. quæst. II. art. 6.

quæstiunc. I. est inferior quam natura: & ideo non potest actio ejus in alium hominem transire secundum quod conjungitur ei in natura, sed solum quantum ad conjunctionem affectus, quæ est conjunctio accidentalis: & propter hoc non potest alteri sufficienter mereri, sed ex congruo. Solus autem Christus aliis potest sufficienter mereri: quia potest in naturam, in quantum Deus est, & charitas sua quodammodo est infinita, sicut & gratia, ut supra dictum est, dist. XIII. quæst. I. art. 2. quæstiunc. 2. In hoc autem pro tota natura meruit, in quo debitum naturæ, scilicet mortis, quæ pro peccato ei debebatur, exsolvit ipse peccatum non habens; ut sic non pro se mortem solvere teneretur, sed pro natura solveret: unde satisfaciendo pro tota natura, sufficienter meruit peccatorum remissionem aliis qui pec-

peccata habebant. Tertio modo dicitur agens instrumentale; & hoc modo sacramenta delent peccata, quia sunt instrumenta divinæ misericordiæ salvantis.

Ad primum ergo dicendum, quod ea quæ hominis erant, Christus supra hominem faciebat, secundum quod ejus actio habebat virtutem ex divino consortio, ut supra dictum est: & ideo quamvis passio ejus esset secundum quod homo, tamen per passionem peccata deletum, sicut per contactum corporalem leprosum mundavit.

Ad secundum dicendum, quod quamvis passio esset in corpore, tamen erat in spiritu acceptare passionem: & ideo per passionem meruit nostrorum spirituum emundationem.

Ad tertium dicendum, quod Christus est unius naturæ nobiscum: unde ejus actio in nos est aliquo modo univoca, id est similitudinem habens cum effectu. Quamvis autem in justificatione peccata deleantur, tamen justificatio nominat illam mutationem de culpa in gratiam secundum terminum ad quem; peccati autem deleritio secundum terminum a quo: & ideo attribuitur peccati deleritio morti, quæ vitam passibilem, vitæ peccatrici similem in pœna, a Christo ademit; justificatio autem resurrectioni, per quam nova vita in Christo inchoata est: & hoc est quod Apostolus dicit, Rom. IV. 25. *quod resurrexit propter justificationem nostram, & traditus est propter delicta nostra.*

Ad quartum dicendum, quod Christus, in quantum nobis influxit per meritum, dicitur caput nostrum, ut supra, dist. XIII. quæst. II. art. 1. dictum est. Ex capite autem non recipitur influxus in membris divisus, sed in membris conjunctis capiti, quantumcumque caput ex se sufficiens sit ad influendum. Unde quamvis meritum Christi sit sufficiens ad delendum peccata, tamen ad efficientiam deletionis requiruntur ea quæ capiti conjungunt. Hujusmodi autem sunt fides, & charitas. Et ideo Magister assignat fidem passionis, & charitatem quasi causas efficientiæ deletionis culpæ; causam tamen sufficientiæ assignat in hoc quod dicit, quod mors Christi est verum sacrificium, per quod peccata delentur. Unde quamvis ex aliis divinis beneficiis, & sanctorum exemplis charitas excitetur, non tamen conjungit merito sufficienti ad culpæ deletionem, in quantum ex eis excitatur, sed in quantum excitatur ex passione Christi.

Similiter dicendum ad quintum de fide.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod ad hoc quod aliquid in alterum effectum inducere possit, duo requiruntur: unum ex parte agentis, scilicet quod habeat virtutem sufficientem ad inducendum illum effectum; alterum ex parte recipientis, ut scilicet dispositum sit ad suscipiendum actionem. Christi autem qui (3) nobis meruit deletionem peccatorum, invenitur sufficientia ad delendum omnia peccata nostra ex duobus: scilicet ex actione, in qua meritum consistit, quæ agit ut divina, eo quod est actio Dei, & hominis, ut dictum est; & ex hoc habet infinitam in merendo efficaciam: & iterum ex eo quod passio abstulit, scilicet animam Deo unitam, quæ etiam habebat infinitum valorem ex hoc quod est Deo unita; & ex hoc est infinita efficacia in satisfaciendo. Ex parte autem nostra requiritur ut nos præparemus ad meriti Christi effectum in nobis

(3) *Al.* in nobis.

suscipiendum per fidem intellectus, & charitatem affectus, & per imitationem operis; quod quidem non contingit in omnibus: & ideo quoad sufficientiam satisfactionis, & meriti, omnia peccata per Christi passionem deleta sunt, non autem quantum ad efficientiam.

Ad primum ergo dicendum, quod in illis qui damnantur, est indispositio ad recipiendum effectum meriti Christi: unde ex hoc contingit quod eorum peccata non delentur, non ex insufficientia meritis passionis Christi.

Ad secundum dicendum, quod etiam in sanctis qui fuerunt ante incarnationem, habuit effectum passio Christi, in quantum fidem habebant passionis ipsius, per quam justificabantur. Quia autem passio nondum erat in rerum natura, sed in fide eorum, in quantum personali actione in Christum credebant; ideo illa justificatio qua per fidem passionis Christi justificabantur, non se extendebat nisi ad removendum personale impedimentum, non autem ad removendum impedimentum naturæ: & propter hoc ipsi quidem a peccato mundabantur, sed paradisi januam non intrabant, quia nondum erat amotum impedimentum naturæ.

Ad tertium dicendum, quod passio Christi quantum ad sufficientiam potest delere peccata, etiam antequam fiant; sed efficientia deletionis non est, nisi postquam aliquis a peccato commisso avertitur: sicut medicina sufficiens ad sanandum paratur interdum antequam aliquis infirmetur; sed non sanatur per ipsam actum, nisi postquam infirmus fuerit.

Ad quartum dicendum, quod baptismus, penitentia, & alia sacramenta exiguntur ad deletionem peccatorum, sicut instrumentaliter agentia ad deletionem culpæ: unde agunt in virtute passionis dominicæ, & ipsam passionis virtutem in nos quodammodo transfundunt.

Ad quintum dicendum, quod quamvis ille qui occidebatur, esset Deus, non tamen cognoscebant occisores ipsum esse Deum: quia *si cognovissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent: I. Corinth. II. 8.* unde eorum peccatum ex ignorantia minuitur, quamvis non ex toto excusetur. Et etiam quamvis habeant æqualitatem, eorum peccatum, & meritum Christi secundum quid, scilicet quantum ad objectum actus: quia vitam corporalem, quam Christus charitative dedit, illi nequiter extorserunt: non tamen habent æqualitatem quantum ad modum: quia multo major fuit charitas ex parte Christi animam ponentis quam nequitia ex parte illorum qui illam animam nequiter extorserunt; & iterum bonum est efficacius quam malum, quod non nisi virtute boni agit, ut dicit Dionysius IV. cap. de divinis Nominibus.

ARTICULUS II.

Utrum simus liberati a diabolo per passionem Christi.

III. P. quæst. XLIX. art. 2.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod per Christi passionem non simus liberati a diabolo. Libertas enim hominis in hoc consistit quod cogi non potest. Sed sicut nunc liberum arbitrium cogi non potest a diabolo, ita nec ante Christi passionem. Ergo passio Christi non liberavit nos a potestate demonis.

Præ-

2. Præterea. Diabolus non habuit potestatem in res ipsius Job, neque in carnem ejus, nisi cum accepit eam à Deo. Sed modo etiam accepta potestate à Deo, potest homines affligere in rebus, & in personis. Ergo in nullo sumus modo magis liberi ab ejus potestate quam ante.

3. Præterea. Ante passionem Christi, dæmon aliter non nocebat hominibus, nisi tentando quantum ad animam, & vexando quantum ad corpora. Sed hoc etiam quotidie facit. Ergo in nullo ejus virtus est diminuta.

4. Præterea. Illi proprie sub diaboli servitute detinentur qui ipsi servitutem patriæ impediunt. Sed adhuc hodie sunt idolatræ multi. Ergo humanum genus non est liberatum à servitute diaboli.

5. Præterea. Apostolus dicit II. Timoth. 111. 1. quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes: & etiam tempore Antichristi magis prævalebit, quam umquam fecerit. Ergo videtur quod per passionem Christi non sit virtus dæmonis extincta.

Sed contra. Joan. XII. 31. instante passione dixit Dominus: Princeps mundi hujus ejicietur foras. Ergo per passionem Christi principatus sui dominium amisit.

Præterea. Victoris est adversarium à potestate domini ejicere. Sed Christus per passionem victor fuit: Apoc. v. 5. Vicit leo de tribu Juda. Ergo potestatem dæmonibus abstulit.

Præterea. Diabolus per peccatum homini dominatur. Sed Christus per passionem homines à peccato liberavit. Ergo & à potestate dæmonis.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod potestas dæmonis in duobus consistit, scilicet in impugnando, & detinendo devictos. Ex eo autem quod quis impugnat, nondum servus factus est, sed ex eo quod victus est, ut pater II. Petr. 11. Devicerat autem diabolus totum humanum genus in primis parentibus, & eis dominabatur, dum eos ad hoc secundum suum vorum deduxerat ut nullus paradisi januam introiret: devincit etiam unumquemque singulariter, dum eum ad peccatum inclinavit: quia qui facit peccatum, servus est peccati. Joan. VIII. 34. Potestatem igitur diaboli qua victos detinet, Christus per passionem ex toto amovit quantum ad sufficientiam, licet non quantum ad efficientiam, nisi in illis qui vim passionis suscipiunt per fidem, charitatem, & sacramenta: & per hoc dicitur dominium diaboli evacuasse. Sed potestatem qua impugnat, non ex toto evacuavit, sed debilitavit dum ipsum hostem vicit, & hominibus auxilia multa ad resistendum tribuit, sicut sacramenta, gratiam abundantior, & alia hujusmodi.

Ad primum igitur dicendum, quod quamvis ante passionem Christi non posset cogere liberum arbitrium, sicut nec modo, tamen poterat magis inclinare, in quantum homo erat debilius ad resistendum.

Ad secundum dicendum, quod hoc quod homines in rebus, & personis affligit, vel est ex merito culpæ ipsorum, vel ad probationem justorum, & exercitium patientiæ ipsorum; & non est ex insufficientia passionis Christi.

Ad tertium dicendum, quod quamvis modo tenet sicut & ante, non tamen ita de facili superat,

(1) Al. dæst. æterna. (2) Vulgata quoque. (3) Vulgata vers. 9. Non consurget duplex tribulatio, ni. (4)

in quantum homo plura remedia habet.

Ad quartum dicendum, quod hoc quod idolatræ adhuc manent sub servitute dæmonis, contingit ex hoc quod auxilia quæ sunt ex passione Christi, accipere negligunt.

Ad quintum dicendum, quod multitudo malorum qui erant in ultimis temporibus non erit ex hoc quod virtus passionis Christi deficiat, sed quia armaturam Dei qua armati sunt per passionem Christi, abiciunt, vel contemnant: quia refrigescet charitas multorum: Math. XXIV. 12. & ideo non est mirum, si devincantur.

ARTICULUS III.

Utrum per passionem Christi à pœna æterna liberati sumus.

III. P. quæst. XLIX. art. 3.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod per passionem Christi non sumus liberati à pœna æterna. Pœna enim æterna est pœna inferni. Sed in inferno nulla est redemptio. Igitur à pœna (1) æterna Christi passio non liberat.

2. Præterea. Si Christus non fuisset passus, nullus in infernum ivisset, nisi peccasset mortaliter. Sed nunc etiam Christo passo, solum mortaliter peccantes in infernum vadunt. Ergo Christi passio non liberavit nos à pœna æterna.

3. Præterea. Pœna quæ finire potest, æterna non fuit. Sed pœna à qua Christus homines liberavit, finita est. Ergo à pœna æterna non liberavit.

Sed contra. Peccatum est causa mortis æternæ. Sed Christus liberavit à peccato. Ergo & à pœna æterna.

Præterea. Zach. IX. 11. Tu (2) autem in sanguine testamenti eduxisti vincitos de lacu in quo non est aqua.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod non liberavit nos à pœna temporali. Quia adhuc pro peccatis pœna temporalis injungitur poenitentibus. Ergo ab ea per Christum non sumus liberati.

2. Præterea. I. Petr. 11. 21. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Hoc autem non est nisi patiendum. Ergo Christus per suam passionem nos obligavit ad patiendum pœnam temporalem, magis quam ab ea liberavit.

3. Præterea. Per resurrectionem mortuorum liberamur ab omni pœna temporali. Sed etiam si Christus non fuisset passus, mortui resurgerent; quia resurrectio mortuorum est articulus fidei. Ergo passio Christi non liberat nos à pœna temporali.

4. Præterea. Posita causa sufficienti ponitur effectus. Sed adhuc in illis qui vim passionis Christi omnibus modis in se excipiunt, manet pœna temporalis. Ergo passio Christi non liberat à pœna temporali.

Sed contra. Per claves Ecclesiæ remittitur pœna temporalis. Sed claves Ecclesiæ virtutem habent à passione Christi. Ergo per passionem Christi tollitur pœna temporalis.

Præterea. Deus (3) non punit bis in id ipsum; Nahum 1. Sed Deus posuit in Christo iniquitates omnium

(1) Al. dæst. æterna. (2) Vulgata quoque. (3) Vulgata vers. 9. Non consurget duplex tribulatio, ni. (4)

nium nostrum, dum ipse dolores nostros portavit: Isai. LVIII. Ergo nos à pœna temporali per suam passionem liberavit.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod pœna æterna dicitur per oppositum ad vitam æternam: unde pœna per quam vita æterna privatur, dicitur pœna æterna. Homo autem vitam æternam amittere potest dupliciter, scilicet per peccatum naturæ, scilicet originale, cujus pœna est carentia visionis divinæ; & per peccatum personale, actuale, scilicet mortale. Pœnam igitur æternam, secundum quod ex originali consequitur, omnes incurrunt; sed quidam secundum reatum tantum, sicut qui adhuc vivebant in carne; quidam autem secundum experientiam illius pœnæ, sicut qui jam mortui erant. Similiter etiam pœnam æternam, quæ debetur peccato actuali, non omnes incurrunt; sed quidam, vel quantum ad reatum tantum, sicut existentes in mortali, vel quantum ad experientiam, sicut damnati. Christus igitur per passionem suam à pœna æterna quæ debetur originali, quod omnes contrahunt, dupliciter absolvit: scilicet auferendo reatum quantum ad illos qui participes efficiebantur redemptionis ejus, & adhuc vivebant; & auferendo pœnam quantum ad illos qui mortui erant: ab omnibus quidem quantum ad sufficientiam, sed quantum ad efficientiam, ab illis in quibus nullum inveniebatur. Sed à pœna debita mortali actuali dupliciter absolvit: uno modo, præbendo auxilium, ne aliquis reatum illum incurreret; alio modo, præbendo etiam medicamenta quibus reatus posset auferri ab illis qui in se vim passionis ejus receperunt. Sed quod à pœna illa jam actualiter suscepta aliquis liberetur, esse non potest: quia non est in statu viatoris, ut gratiam, & charitatem suscipere possit, per quam vis passionis Christi in homines transfunditur.

Ad primum ergo dicendum, quod pœna æterna non solum dicitur pœna inferni, in qua sunt damnati, à qua non potest esse redemptio (quia illi nec gratiam habent, nec gratiæ capaces sunt, ut possit eis continuari passio Christi) sed dicitur pœna æterna etiam limbi, in quo erant sancti patres, à qua poterat esse redemptio propter gratiam; & charitatem quæ in illis sanctis erat, per quam eis Christi passio continuabatur.

Ad secundum dicendum, quod quamvis illi qui peccant mortaliter post passionem Christi, in infernum vadunt, tamen passio Christi poterat eos præservare à peccato, & etiam sanare vulnus peccati in ipsis: & ideo quantum in se est, à pœna infernali liberat.

Ad tertium dicendum, quod pœna inferni dicitur æterna: tum quia in eo qui punitur, non est virtus ad liberandum se à pœna illa: tum quia non est dispositio, ut virtus liberans in eo effectum habere possit: (4) & ideo nullo modo terminari potest. Sed pœna limbi erat æterna, in quantum deficiebat in punire virtus ad liberandum: unde in æternum durasset, nisi liberatio affluisset; quamvis esset dispositio ad recipiendum effectum liberantis, & (5) ideo terminari poterat. Sed pœna purgatorii neutro modo est æterna: quia per virtutem gratiæ, quam ille qui punitur, habet, pœna illa purgat, & terminatur purgatione completa.

(4) Al. quod ideo. (5) Al. & in Deo. (6) Al. hujus.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem dicendum, quod pœna temporalis dicitur per quam privatur aliquod bonum temporale: quia bonum temporale non est natum manere semper. Hæc autem temporalis pœna in homine est duplex. Quædam quæ universaliter invenitur in tota humana natura, sicut necessitas moriendi, passibilitas, inobediencia carnis ad spiritum, & hujusmodi: & hæc quidem pœna naturæ humanæ debetur ex originali peccato, nihilominus (6) hujusmodi ex principiis naturæ consequuntur gratia innocentie destituta. Has igitur pœnas per suam passionis pœnam Christus ab omnibus sufficienter exclusit, quamvis non efficaciter ab omnibus, scilicet illis qui ejus passionis participes non sunt; nec tamen ita quod statim post passionem ab omnibus auferantur, vel ita quod auferantur ab illis qui sacramenta passionis ejus percipiunt, statim post perceptionem sacramenti; sed in fine mundi ab omnibus sanctis simul auferentur: quia istæ pœnæ debentur naturæ, in qua omnes sunt unum: unde tunc non solum hominum, sed totius mundi natura reparabitur per resurrectionem: quia & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei: Roman. VIII. 21. Aliæ autem pœnæ sunt, quæ aliquibus hominibus specialiter infliguntur, & hæc pœnæ dupliciter ad eos comparantur. Uno modo ut vindicantes culpam, secundum quod culpa facit debitum hujus pœnæ; & hoc modo Christus omnes istas pœnas sua morte quantum ad sufficientiam abstulit, removendo causam. Sed ad hoc quod aliquis his pœnis quantum ad efficaciam liberetur, exigitur quod passionis Christi particeps fiat; quod quidem contingit dupliciter. Primo quidem per sacramentum passionis, scilicet baptismum, in quo conspelimus Christo in mortem, ut dicitur Rom. VI. in quo divina virtus, quæ inefficaciam nescit, operatur salutem; & ideo omnis talis pœna in baptismo tollitur. Secundo aliquis fit particeps Christi per realem conformitatem ad ipsum, scilicet in quantum Christo patiente patimur; quod quidem fit per poenitentiam. Et quia hæc conformatio fit per nostram operationem, ideo contingit quod est imperfecta, & perfecta. Et quando quidem est perfecta conformatio secundum proportionem ad reatum culpæ, tunc pœna totaliter tollitur, sive hoc sit in contritione tantum, sive etiam sit in aliis partibus poenitentiae. Quando autem non est perfecta conformatio, tunc adhuc manet obligatio ad aliquam pœnam vel hic, vel in purgatorio. Non tamen oportet quod sit conformatio ad passionem Christi secundum experientiam tantæ pœnæ ad quantum aliquis obligatur ex culpa: quia passio capitis in membra redundat, & tanto plus, quanto est ei aliquis per charitatem magis conjunctus: unde ex vi passionis Christi diminuitur quantitas debitæ pœnæ; & secundum hoc dicitur has pœnas auferre, in quantum eas diminuit. Alio modo dictæ pœnæ comparantur ad eos quibus infliguntur ut medicina: quia pœnæ sunt quædam medicinæ, ut dicitur II. Ethic. cap. 111. vel sibi, in quantum scilicet præservant à culpa, seu ad virtutem promovent; vel aliis, in quantum scilicet est aliis exemplum, ut unus pro aliis aliquid pœna temporalis non est neque totaliter ablata, neque diminuta, sed magis augmentata charitate crescent.

cente, quantum ad presentem statum, in quo & peccare possumus, & proficere nobis, & aliis; sed in futuro quando erit terminus viæ, omnino poena tolleretur per virtutem passionis Christi.

Ad primum ergo dicendum, quod poena temporalis inungitur vel ut satisfactoria; & hoc sive ut aliquis passioni Christi (1) per imitationem conformetur, unde ubi est conformitas per sacramentum baptismi, non inungitur aliqua poena satisfactoria: vel etiam inungitur ut medicina præservans, vel promovens, & non tamquam debita.

Et per hoc patet etiam solutio ad secundum.

Ad tertium dicendum, quod sicut causalitas justificationis attribuitur resurrectioni quantum ad terminum ad quem, passioni autem quantum ad terminum à quo; ita glorificationis causalitas attribuitur resurrectioni quantum ad gloriam quæ dabitur, sed passioni quantum ad poenales quæ tolluntur.

Ad quartum dicendum, quod in causis quæ agunt ex ordinatione sapientiæ, non est necessarium quod posita causa statim ponatur effectus; sed tunc effectus ponitur, quando sapientiæ ordo requirit: & taliter agit passio Christi.

ARTICULUS IV.

Utrum Christus debeat dici redemptor ratione prædictæ liberationis.

III. P. quest. XLVIII. art. 4. & 5.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod ratione prædictæ liberationis Christus non debeat dici redemptor. Redemptio enim emptionem significat iteratam. Sed Christus nos nunquam alias emerat. Ergo nec redimere dicendus est ex hoc quod nos liberavit.

2. Præterea. Nullus quod suum est emit, nisi forte solvendo pretium ei qui injuste detinebat; sed diabolus injuste nos detinebat: ei autem Christus proprii sanguinis pretium non solvit. Ergo nullo modo nos redemit.

3. Præterea. Ab eo qui aliquid usurpavit, non oportet quod suum est emere, sed violenter auferre, si facultas adsit. Sed Christo nos liberandi de potestate diaboli facultas non defuit. Ergo non liberavit nos per modum emptionis.

Sed contra. Apocal. 14. 9. (2) dicitur Christo: *Redemisti nos Deo in sanguine tuo.* Ergo ipse est redemptor.

Præterea. Ubi quæque est aliqua commutatio, ibi videtur emptio. Sed in passione Christi fuit quædam commutatio: quia accepit mortem, & largitus est vitam. Ergo fuit ibi emptio.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod non solus Filius sit dicendus redemptor. Ejus enim est redimere cujus est pretium dare. Sed Deus Pater dedit nobis Filium in pretium redemptionis: Galat. 14. 4. *Misit Deus Filium suum. . . factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret.* Ergo Deus Pater redemit.

2. Præterea. Ejus est redimere ab hoste cujus est hostem vincere. Sed Christus per potentiam quam habet simul cum Patre, hostem qui nos detinebat vicit. Ergo Pater nos redemit.

(1) Al. per mutationem. (2) Al. dicitur de Christo postponatur auctoritati. (3) Al. hujus. (4) Vulgata: *Non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis de vana vestra conversatione patrum traditionis; sed pretio sanguine quasi agni immaculati, Christi.* (5) Al. deest redimit.

3. Præterea. Omne hominem significans effectum in creatura, est commune toti Trinitati. Sed redemptor est (3) hujusmodi. Ergo.

Sed contra. Redempti sumus per passionem Christi: 1. Petr. 1. 18. (4) *Redempti estis pretioso sanguine agni.* Sed solus Filius passus est. Ergo solus Filius nos redemit.

Præterea. Ad hoc incarnatus est, ut nos redimeret. Solus autem Filius incarnatus est. Ergo ipse est redemptor.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod per peccatum primi parentis totum humanum genus alienatum erat à Deo; ut dicitur Ephes. 11. non quidem à potestate Dei, sed à visione faciei Dei, ad quam filii, & domestici admittuntur: & iterum in potestatem diaboli usurpantis deveneramus, cui consentiendo homo se subdidit, quantum in ipso erat, quamvis de jure non posset: quia suus non erat, sed alterius. Et ideo per suam passionem Christus duo fecit: liberavit enim nos à potestate hostis, vincendo ipsum per contraria eorum quibus hominem vicerat, scilicet humilitatem, obedientiam, & austeritatem poenæ, quæ delectationi cibi veritatis opponitur: & iterum, satisfaciendo pro culpa, Deo conjunxit, & domesticos Dei, & filios fecit. Unde ista liberatio duas rationes habuit emptionis: in quantum enim à potestate diaboli eripuit, dicitur nos redemisse, sicut Rex regnum occupatum ab adversario, per laborem certaminis (5) redimit; in quantum vero Deum nobis placavit, dicitur nos redemisse, sicut pretium solvens suæ satisfactionis pro nobis, ut à poena, & peccato liberemur.

Ad primum ergo dicendum, quod iteratio importata per præpositionem, non refertur ad actum emptionis, quasi alias empti fuerimus; sed ad terminum actus, quia alias sui fueramus in statu innocentie. Emere enim est aliquid suum facere. Vel dicendum, quod dicitur redemptio habito respectu ad illam venditionem qua nos diabolo per consensum peccati vendideramus; à qua venditione hæc emptio secunda est.

Ad secundum dicendum, quod pretium sanguinis sui non diabolo, sed Deo obtulit, ut pro nobis satisfaceret. A diabolo autem nos per victoriam suæ passionis eripuit, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod quamvis diabolus nos injuste usurpaverit, nos tamen in ejus potestatem devenimus ex quo ab eo victi sumus, & ideo oportuit etiam ut ipse vinceretur per contraria eorum quibus vicit: non enim violenter vicit, sed ad peccatum fraudulenter inducens.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod effectus redemptionis potest attribui causæ proximæ, & causæ remotæ. Si attribuatur causæ proximæ, sic Christus nos redemit per ea quæ in humana natura fecit, & sustinuit; quibus & Patri satisfecit pro omnibus hominibus, & hostem vicit, ejus tentationibus resistendo. Si autem referatur ad causam primam, & remotam, sic attribuitur toti Trinitati; in quantum tota Trinitas acceptavit nostram redemptionem.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius Videtur quod non soli Christo convenit esse mediatorem. Ille enim est mediator qui inter nos & Deum pacem facit. Hic autem est Spiritus Sanctus, qui est amor, quo Deus nos diligit, & in quo nos Deum diligimus, quantum ad charitatis donum, in quo ipse nobis datur. Ergo videtur quod Spiritus Sanctus debeat dici mediator.

2. Præterea. Medium est quod convenit cum extremis. Sed dæmones conveniunt cum Deo in hoc quod sunt immortales, nobiscum autem in hoc quod sunt miseri. Ergo dæmones sunt mediatores, non solum Christus.

3. Præterea. Angeli beati conveniunt etiam nobiscum, & cum Deo: cum Deo quidem, in quantum sunt immortales, & beati; nobiscum vero, in quantum sunt creaturæ. Ergo & ipsi sunt mediatores.

4. Præterea. Dionysius probat in 14. cap. cœl. Hierar. quod divinæ illuminationes non deferuntur ad nos nisi mediantibus Angelis. Ergo ipsi sunt mediatores.

5. Præterea. Sacerdos est medium inter Deum & populum: & similiter alii sancti, in quantum pro peccatoribus intercedunt. Ergo non solum Christus est mediator.

Sed contra. Officium mediatoris est reconciliare discordes. Sed solus Christus solvit inimicitias quæ erant inter nos & Deum: Coloss. 1. Ergo ipse solus est mediator.

Præterea. Ex hoc dicitur mediator, quia pro nobis satisfecit. Sed solus Christus pro humana natura satisfecit. Ergo ipse solus est mediator.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod dilectio Dei ad nos secundum effectum indicatur. Cum enim ipse, quantum in se est, ad omnes æqualiter se habeat, secundum hoc aliquos dicitur diligere secundum quod eos suæ bonitatis participes facit. Ultima autem, & completissima participatio suæ bonitatis consistit in visione essentia ipsius, secundum quam ei convivimus socialiter, quasi amici, cum in ea suavitate beatitudo consistat. Unde illos dicitur simpliciter diligere quos admittit ad dictam visionem vel secundum rem, vel secundum causam, sicut patet in illis quibus dedit Spiritum Sanctum quasi pignus illius visionis. Ab hac igitur participatione divinæ bonitatis, scilicet à visione essentia ipsius, homo per peccatum amotus erat; & secundum hoc homo dicebatur privatus Dei dilectione. Et ideo in quantum Christus per passionem suam satisfaciens pro nobis ad visionem Dei homines admitti impetravit, secundum hoc dicitur nos Deo reconciliasse.

Ad primum ergo dicendum, quod omnes creaturas diligit quantum ad aliquem modum, quo communicat eis bonitatem suam; sed illas dicitur simpliciter diligere quibus seipsum videndum communicat. Joan. 14. 21. *Ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum.*

Ad secundum dicendum, quod sicut Deus dicitur diligere creaturas quando jam sunt, in quantum eis actu suam bonitatem communicat, quas ante

nam, & Filium dedit nobis redemptorem, in quantum per virtutem Divinitatis habuit passio efficaciam ad satisfaciendum pro toto genere humano. Sed quia ille proprie dicitur emere qui emptionis pretium solvit, magis quam ille qui emptorem mittit; ideo proprie loquendo dicitur Christus tantum redemptor; quamvis etiam tota Trinitas possit dici redemptor.

Et per hoc patet solutio ad utramque partem.

ARTICULUS V.

Utrum Christus reconciliaverit nos Deo.

III. P. quest. XXVI. art. 1.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod Christus non reconciliaverit nos Deo; quod mediatoris est officium. Nullus enim reconciliatur diligenti, sed odienti. Sed Deus Pater nos diligebat: quia ipse diligit omnia quæ sunt, & nihil odit eorum quæ fecit: Sapient. 11. Ergo Christus nos ei non reconciliavit.

2. Præterea. Joan. 11. 16. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* Ergo magis amor Patris est causa passionis quam è converso; & ita videtur quod per mortem Christi non simus Deo reconciliati.

3. Præterea. Math. 21. dicitur, quod homo rex cujus filium cultores vineæ occiderant, veniens perdidit homicidas illos; & per illum hominem significatur Deus Pater, cujus Filius occisus est (1) Ergo per mortem Christi sunt inimicitia magis aucta quam ablata.

Sed contra. Rom. v. 10. *Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus.*

Præterea. Per satisfactionem Deo reconciliamur. Sed Christus per passionem suam pro nobis satisfecit. Ergo nos Deo reconciliavit.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod ipse non sit mediator secundum humanam naturam. Non enim est idem extremum, & medium. Sed humana natura est extremum istius reconciliationis quæ fit hominis ad Deum. Secundum ergo quod homo, Christus non est mediator.

2. Præterea. Medium compositum est ex extremis. Sed compositum ex humana natura, & divina non est in Christo nisi persona. Ergo non ratione humanæ naturæ, sed ratione compositæ personæ est mediator.

3. Præterea. Secundum hoc est mediator secundum quod nos Deo conjunxit. Sed non potuisset nos Deo conjungere, nisi in quantum est Deus. Ergo secundum quod Deus, est mediator.

Sed contra. Mediator non est unum cum his inter quos mediat. Sed Christus, secundum quod Deus, est unum cum Patre, Joan. 11. Ergo secundum quod Deus, non est mediator.

Præterea. Secundum hoc est mediator secundum quod est redemptor. Sed redemit nos secundum humanam naturam, Ergo & secundum ipsam est mediator.

In III. Sent. Tom. III.

(1) Addit Nicolai: (ut Hieronymus in Matth. 21. Chrysost. homil. 119. in Matth. & homil. 117. operis imperfecti, & Hilarius can. 211. interpretantur.)